

Alex de Jong: Baksmälla istället för jordbävning

[Från [Links International Journal of Socialist Renewal](#), 13 september 2012. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Enligt vallokalsundersökningarna får det nederländska Socialistpartiet 15 platser efter dagens val, samma antal som det hade tidigare. Med prognoserna för två veckor sedan i färskt minne, då SP fick omkring 35 platser i opinionsmätningarna och till och med *The Economist* såg sig nödsakad att slå larm om SP-ledaren Emile Roemers "extrema vänsterparti", är detta resultat en djup besvikelse för nederländska vänsteranhängare. Men det borde inte vara någon överraskning.

SP är inte ett parti som kan jämföras med det grekiska SYRIZA eller den franska Vänsterfronten. Dess valprogram var ett progressivt socialdemokratiskt program som föreslog åtgärder som ökade utgifter på allmännyttans bostäder, miljön och kollektiva transporter och en höjning av minimilönen. Vad gäller att förändra ägandeförhållandena fanns det några förslag om att (delvis) upphäva några privatiseringar som ägt rum under de två senaste decennierna, till exempel av järnvägarna och posten. Det fanns inga förslag om att nationalisera exempelvis delar av finanssektorn. Partiet avvisade en central del av de åtstrammingsåtgärder som EU föreslagit, nämligen den "Europeiska stabilitetspakten" som kräver att EU-ländernas budgetunderskott ska vara lägre än 3% till 2013. Men partiet tog ställning för samma mål, bara två år senare, 2015. En höjning av pensionsåldern från 65 till 67 efter 2025 accepterades som oundviklig.

SP:s program står till höger om vad det nederländska Arbetarpartiet sa på 1970-talet och skiljer sig egentligen inte så mycket från vad man till exempel kan höra inom kretsar i Hollandes franska Socialistparti. Att detta parti ändå kallades "yttersta vänstern" och uppenbarligen är den nationella politiska kraft som står längst till vänster i landet, visar på de övergripande politiska stämningarna och styrkebalansen i Nederländerna. Och det visar hur långt åt höger de andra partierna, inklusive Arbetarpartiet och de gröna, har gått: möjligen med undantag för det lilla djurrättspartiet är SP det enda partiet i det nederländska parlamentet som avvisar nyliberalismen. Trots SP:s beskedliga program tuggade högern givetvis ändå fradga när opinionsundersökningarna för två veckor sedan visade att SP skulle kunna bli landets största parti.

Men de 35-37 platser av totalt 150 platser som dessa undersökningar förutspådde, visade ett parti vars popularitet inom valmanskåren inte återspeglades i en motsvarande vänstersväng i samhället. Under det senaste decenniet har det totala antalet platser för vänstern i parlamentet (Arbetarpartiet, de gröna plus SP) rört sig kring 40-42%, med undantag för valet 2002 då landet verkligen upplevde en verklig politisk jordbävning med ett genombrott för den populistiska yttersta högern, nu företrädd av Geert Wilders, och vänstern bara fick 42 platser. Trots att landet har upplevt några få strejker med en hög profil under de senaste åren, speciellt av lärare och städare, var antalet strejkdagar 2011 det lägsta sedan 2003. Årets trend verkar inte bli särskilt annorlunda. Även andra sociala rörelser har varit svaga. Trots yttersta högerns fortsatta dragningskraft (Wilders beräknas förlora kraftigt men lyckas ändå erövra omkring 13 platser) har landet sett väldigt få antirasistiska protester och trots Nederländernas fortsatta inblandning i Afghanistan existerar antikrigsrörelsen knappast alls, och den var liten även när det fanns nederländska trupper både i Afghanistan och Irak. Kort sagt genomgick få människor någon politisering eller kamp som motsvarade den sorts vänstersväng som opinionsmätningarna verkade förutspå.

En stor del av de personer som sa att de skulle rösta på SP kom från Arbetarpartiet: det finns verkligen en längre trend att de Arbetarpartiväljare som är trötta på detta socialliberala "tredje vägen"-partis förräderier rör sig längre åt vänster, till SP. Många tidigare Arbetarpartiväljare sa att de skulle rösta på SP när det såg ut som om det skulle bli det största partiet och på så sätt kunde

hindra den nuvarande högerpremiärministern från det extremt nyliberala partiet VVD, Mark Rutte, från att få sitta ytterligare en valperiod. ”SP:s kandidat Emile Roemer eller Mark Rutte” var också ett centralt budskap under SP:s kampanj. Men eftersom folk inte ombads rösta på SP:s program och deras lösningar på krisen utan på en framtida premiärminister, blev det ”erfarna” Arbetarpartiet alltmer ett logiskt val för många av dem. I samma ögonblick som Arbetarpartiet kom lite före SP i opinionsundersökningarna började väljare lämna Roemer i stora skaror och gå till Arbetarpartiets ledare, Diederik Samson.

Otvivelaktigt spelade högerens kampanj i media mot SP en roll i detta – men denna kampanj var helt förutsägbar. Att högerens skräckhistorier om att ”maoisten” Roemer skulle ”förvandla Nederländerna till Grekland” och sammanblandningen av SP:s politik med ultravänsterism, verkade så trovärdigt för många människor, inklusive personer som anser sig själv vara vänster, visar bara hur djupt rotad den nyliberala ideologin fortfarande är i detta land. VVD lyckades inte bara samla sina anhängare, utan denna kampanj skrämde också iväg många möjliga SP-väljare tillbaka i armarna på det påstått ”mer ansvarsfulla” Arbetarpartiet.

Frågan är nu vilka slutsatser man kommer att dra av detta. Före valet gick SP åt höger i frågor som pensionsåldern för att bli ”acceptabla” för högeren som koalitionspartner – koalitioner är det enda sättet att bilda regeringar här. Den stora vinnaren är först och främst VVD: detta parti satt med i den mest högerinriktade regering som landet har upplevt sedan kriget och är den mest högljudda anhängaren till hårda nedskärningar och strikt åtstramning. Och det fick ytterligare omkring 10 platser och blir troligen största parti. Den andra stora vinnaren är Arbetarpartiet, som troligen också ökar med 10 platser och bara blir marginellt mindre än VVD. Det mest sannolika scenariot är en koalition mellan Arbetarpartiet och VVD plus minst ytterligare ett parti för att få majoritet i senaten. Ett sådant scenario ser väldigt mycket ut som de nederländska regeringarna på 1990-talet, då den nyliberala politiken infördes helt och fullt och då man på ett årtionde privatiserade posten och energibolagen, liberaliserade arbetsmarknaden, påbörjade privatiseringen av sjukvården, minskade studentbidragen, etc, etc, etc.

[Översättarens tillägg: Uttalande från nederländska SP efter valet:

”Överallt där det finns orättvisa, där kommer vi att finnas”

En stridslysten Emile Roemer talade till hundratals SP-medlemmar i konferensanläggningen ”Paard van Troje” (Trojanska hästen) i Haag. Trots en våldsam strid mellan två huvudkonkurrenter, PvdA (Arbetarpartiet) och VVD (center-högerliberaler), behöll SP sina femton platser. ”Ja, jag är oerhört stolt över detta parti och den miljon människor som röstade på det”, sa Roemer. ”Och ja, jag är också besviken. Det är logiskt när vi alldeles nyss hade så höga siffror i opinionsmätningarna. Men denna besvikelse kommer bara att vara några minuter. Vår kampanj inför nästa val börjar – som alltid är fallet med SP – idag.”

Under sitt tal tackade Roemer den miljon människor som röstade på SP idag och gratulerade VVD, PvdA och nykomlingen 50+ (ett pensionärsparti) till deras valresultat. ”Vi gjorde en bra kampanj”, sa Emile Roemer. ”Fler personer än någonsin deltog. Vi fanns i varenda stad, varje by, varje gata, varenda fabrik. Jag vill tacka alla dessa människor. Antalet frivilliga har ökat, vårt eget medlemsantal har vuxit enormt och vårt budskap kan räkna med ett brett stöd. Det vi fortfarande inte har lyckats med är att övertyga folk om att vårt parti också kan regera. Det är nästa steg.”

Roemer avslutade sitt tal med ett bestämt löfte till den miljon människor som anförtrodde sin röst till SP. ”Vi står i skuld till dessa människor”, sa han. ”De har satt sin tilltro till oss, det är det bästa beröm folk kan ge en. Vi kommer att fortsätta att kämpa, och överallt där det finns orättvisor, där kommer vi att finnas. Oavsett om vi sitter i regeringen eller ej kommer vi att stöta på dem, i och utanför parlamentet. Detta parti är stabilt som ett hus. Idag, igår och imorgon.”]